

maar het separatisme van Ds Wisse c.s. goedkeurden om de zegenrijke gevolgen der getroffen vereeniging aller Gereformeerde Kerken zoo gering mogelijk te maken.

Uitvoerig wordt dit alles in „De Bazuin” rechtgezet. Dr. Kuiper, dit Bazuin-artikel overnemende, plaatst eronder:

Dit is ter zake en afdoende.

Och, het is nu eenmaal een feit, dat het Christus belofde heeft, in Zijn kerk Joden en Grieken, Seythen en Barbaren te doen saamwonen, mits ze Hem als hun Heere en Koning beledigen.

Maar voor ons, 't zij we dan van nature Joden of Grieken, Seythen of Barbaren zijn, valt het kerkelijk saamwerken niet zelden hoogst moeilijk.

Hadden wij het voor het zeggen, we maakten voor de Seythen en voor de Barbaren allemaal afzonderlijke kerken.

Maar het mag niet.

Christus wil het niet.

In Januari 1891 vinden we weer wat. Ook nu weer naar aanleiding van een artikel van Ds Sikkel, dat Dr. Kuiper, voorzien van een onderschrift, overneemt. Ds Sikkel antwoordt op een vraag, hem gesteld, om stukken op te nemen tegen „De Weeker”, dat hij dat niet doen zal. Een eerlijke bespreking van de kwesties heeft hij met ernst gezocht. Maar „De Weeker” schreef toen zoo oneerlijk, zoo vleeschelijk, zoo beneden peil, dat er z.i. geen naam voor was. Hij kan nu niet verder gaan. Zijn conscientie is vrij. Ds Sikkel schreef over den kinderdoop, over den naam „Chr. Geref. Kerk”. Hij heeft getuigd

„tegen de mannen van „De Weeker”, dat zij het Arminiaansche collegiale kerkrecht weer invoeren tegen het licht der gereformeerde beginselen in, en zoo op een pauselijke kerk uitloopen.

Dat zij zich in strijd met de belijdenis van de gereformeerde kerken afscheiden.

Dat zij in dien weg het werk der vaderen van 1834 te schande maken, een magerheid over de zielen brengen en zich bezondigen tegenover Gods kinderen en Zijn verbond.

Wij willen van dit alles rekenschap geven, mits men voor Gods Woord bukken wil en van alle oneerlijk verdachtmaken en spreken tegen het licht in, wil aflaten.

Brenge de Heere deze mannen nog eens in den weg, die naar Gods getuigenis is.

Ons beware Hij, dat wij geen dienaars van menschen worden, maar door genade Hem zonder berekening volgen mogen.

Wie ons daarom verlaat, of veracht, die moge dit voor God verantwoorden.

Zegt tot de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken. Voorttrekken tot vereeniging der kerken.

Zoo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?”

En dan volgt Dr. Kuipers onderschrift aldus:

Dit is niet te sterk geoordeeld.

Met onuitputtelijk geduld, met een Christelijke kalmte die bewondering wekte, en met een bondigheid van logische bewijskracht, die alle kritiek tartte, heeft Ds Sikkel het beproefd de redactie van „De Weeker” te overtuigen, dat ze tegen waarheid en recht inging.

Nu „De Weeker” hiet tegenover niets dan continuatie van eigen zin en wil heeft gezet, ware verdere strijd tegen dit blad wat het volk noemt: „boter aan de gals”.

Eindelijk in No. 841 van „De Heraut” (4 Febr. 1894) komt een uitvoerig artikel met als opschrift „De Ontevreden broederen”.

Het begint aldus:

Tot dusver lieten we ons nog bijna niet uit over de „ontevreden broederen”, die hier en daar aan hun kerken den rug toekeren, en een nieuw genootschap tegenover onze kerken hebben opgericht.

Dit zwijgen moet niet verklaard uit mindere belangstelling. Het werd ons bijna uitsluitend opgelegd door het feit, dat schier al deze broederen tot de vroegere Separatie hadden behoord, ter oorzaak waarvan het ons minder kiesch scheen, ons in dit familie-incident te mengen.

Hier kwam dan, als tweede beweegreden, nog het niet wel te loochenen feit bij, dat er aan disputeren uit de beginselen met deze „ontevreden broederen” kwalijk te denken viel. Er was toch niemand onder hen, die van het Gereformeerde kerkrecht behoorlijk op de hoogte was; hoeveel men zelfs in de kennis der Gereformeerde leerstukken te kort schoot, bleek maar al te zeer uit de historisch-onhoudbare positie, die men innam in zake den kinderdoop.

Hield reeds dit tweetal feiten ons van inmenging terug, ook de ervaring die Ds Sikkel opdeed, was verre van uitlokkend.

Men versta ons wel. We zijn niet van oordeel, dat Ds Sikkel in zijn oordeelvellingen over zekere min juist geregeld aangelegenheden onder de voormalige Separatie altoos de juiste maat heeft gehouden. Soms zelfs maakte hij op ons den indruk van te forsche tinten op zijn palet te mengen.

Maar dit verwijt geldt ganschelijk niet zijn optreden tegen deze „ontevreden broederen”. Dezen heeft hij te woord gestaan met een kalmte en een zachtaardigheid die boven onzen lof waren.

Met name in zake de bijvoeging „Christelijke” voor „Gereformeerde” heeft hij zoo onbetwistbaar en overtuigend aangetoond, dat deze bijvoeging, aan onze vaderen geheel vreemd, juist van Oldenbarneveldsche en Remonstrantsche zijde geboezigd was, dat eerlijkheid geboezigd was, dat eerlijkheid geboezigd was, dat eerlijkheid geboezigd was.

Dat toen deze „ontevreden broederen” er niet toe zijn kunnen komen, om deze eerlijkheid te betrachten, verried een gemis aan „waarheidsliefde”, waarvan de schuld niet aan hun niet beter weten, maar aan hun eenmaal ingenomen valsche positie lag.

(Slot volgt.)

C. V.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Vervolg ingezonden stuk van vorige week.

(Van Ds C. v. d. Woude namen we verleden week het eerste gedeelte op. Het tweede volgt hier. Redactie.)

c. Het punt, waarin ik Uw wijsheid niet prijzen kon, betrof niet het aan de orde stellen van kerkrechtelijke vragen, maar de wijze waarop en het verband waarin dit gebeurde. Het publiceeren van stukken uit een tuchtzaak, die U door een ongenoemde ter hand zijn gesteld, maar door de betreffende kerkelijke vergadering blijkbaar niet voor publicatie bestemd waren, en het concludeeren daaruit van kerkrechtelijke verzuimen, die, naar ik uit Uw artikel opmaak, ook nog slechts hypothetisch zijn (U schrijft: „Indien ik gelijk heb... en indien ik voorts gelijk heb”, „Ref.” 26 Aug.), schijnt me geen aanbevelenswaardige weg om het recht in onze kerken te zoeken. Het wekt eer vermeerdering van onrust, dan herstel van onrecht. Dan „de zaakjes maar laten loopen”. Allermindst. Indien noodig, dan is er wel een weg, die uitnemender is. Ik denk b.v. aan de gedachte van Dr. W. A. v. Es, waarin de wijsheid zich paart aan de waarheid en het recht, om de kwestie langs ordelijke weg, door kerkelijke vergaderingen of desnoods personen, die daaraan behoefte gevoelen, bij de Generale Synode te brengen, desnoods in den vorm van een verzoek om een onderzoek in te stellen naar het verloop der zaak op de Classis Drachten en de Part. Syn. van Friesland—Z., in verband met de kerkrechtelijke kwestie. („Geref. Kerkb. v. Leeuwarden” 6 Augustus).

Zulk een weg belooft een meer rustige behandeling en een positiever resultaat.

Gaarne zag ik het bovenstaande opgenomen in Uw blad. De waarheid en het recht, waarvan Uw artikel rept, doen me vertrouwen op Uw medewerking tot rectificatie van hetgeen in Uw weergave van mijn meening niet recht en niet waar is geweest.

C. v. d. WOUDE.

Mijn antwoord hierop is het volgende:

a. Ds v. d. W. stelt de zaak ditmaal wel iets anders dan den eersten keer. Toen schreef hij o.m.:

„We kunnen dan ook weinig waardeering hebben voor het doen van „De Reformatie”, waarin K. S. onder het motto „Rechtszekerheid” een breed artikel over de kwestie schrijft.

De „Reformatie”-redacteur bespreekt daarin bepaalde overwegingen, die de Part. Synode van Friesland Z.G. bij haar besluiten hebben geleid, overwegingen, die deze Synode zelf niet in de pers heeft gepubliceerd, maar die K. S. put uit „mededeelingen, die hem verstrekt zijn”. Met de hem eigen virtuositeit construeert hij hieruit een tegenstelling tusschen Classis en Synode, en suggereert dan aan het slot van zijn artikel, dat het schorsingsbesluit van de Classis z.i. toch feitelijk is veroordeeld.

Van het woord „suggereeren” zal ik geen kwaad zeggen; maar als het in verband met „virtuositeit” gebruikt wordt, dan wordt het bedenkelijk. Lant men één van beide doen: of bewijzen, dat ik de feiten niet zuiver weergaf, of, deed ik dat wel, dergelijke termen vermijden. Tusschen wat de classis deed, en later de part. syn. is inderdaad verschil. En ik heb in het nummer van 26 Aug. (onder 40) reeds opgemerkt, dat het menige conscientie zou bevreemd hebben, als de part. syn. ook erkend had, dat men op de vragen der classis een ja-woord had kunnen weigeren, zelfs al was men volgens haar meening in zaken van kerkelijke roegering de beste broeder, en indien zij aan zulke erkenning de eenig goede consequentie had verbonden: vernietiging van vonnis, en „opnieuw” recht doen.

b. De verschillen zijn dan ook door mij niet „geconstrueerd”, doch eenvoudig weg geconstateerd, uit officiële stukken.

c. Natuurlijk is het niet waar, dat, zooals Ds v. d. W. schrijft, ik me heb laten verleiden tot „het publiceeren van stukken” uit deze tuchtzaak. Slechts heb ik uit (niet vertrouwelijke) stukken geciteerd, en geen woord vermeld, van wat daarbij personen uit de gemeente betreft.

d. Dat is geoorloofd, waar schorsingsbesluiten een kerkrechtelijke grond hebben moeten, die den toets moeten kunnen doorstaan, aangezien wij niet leven onder een hiërarchie.

e. Hypothetisch is dan ook niet, wat ik ter zake opmerkte. Ik stelde mij een oogenblik op het standpunt van Ds v. d. W., toen ik zei: „indien ik ongelijk heb, toon het aan, praat dan daarover, en niet over andere dingen”. Als de Helland zegt: „indien ik wel gesproken heb, waarom slaat gij mij?”, is dan zijn wel spreken hypothetisch?

f. Waarom zijn sommige broeders zoo verstoord, als ik rechten gebruik, die Prof. Dr. H. H. Kuiper ook bij herhaling zich toekent? Vergeten kunnen zij dat niet zijn, want ik heb er al een paar keer aan herinnerd, dat genoemde hoogleraar in „De Heraut” uit het interne leven der kerk van Drachten zich publicaties heeft gepermiteerd, die ik niet zou hebben aangedurfd. De één mag een koe stelen, de ander niet eens in den stal kijken, zei Dr. Kanjan onlangs terecht in „Utr. Kb.” En nu we toch over Prof. Kuiper en „De Heraut” spreken; het is juist diens voorgeschiedenis, die zoowel wat het formeel als wat het materiële bezwaar van Ds v. d. W. betreft, zijn bedenkingen of verdwijnen doet, of ook tegen „De Heraut” moet doen keeren.

g. Want wat het formeel betreft: was indertijd, toen de naam Netelenbos der kerken in spanning hield, deze zaak niet veel ingrijpend, ook voor de „plaatselijke Kerk” (van Middelburg), dan thans de kwestie Drachten? Een classis, die een dominee schorst, een kerkeraad, die zei: „kan wel zijn, maar we erkennen die schorsing der classis niet. Berouwing in de gemeente. Drukte in de pers. Niettemin grijpt „De Heraut” naar de pen, en zegt, hoe „moet. Slechts „De Reformatie” zou moeten zwijgen? Maar ook volgens „De Heraut” was

„het conflict te Middelburg tot een gerochtmakende zaak geworden”, destijds („Heraut” 2157).

h. En wat het materiële betreft: ik citeer nog eens „De Heraut” uit die bewogen dagen. Ds C. Veenhof is voornemens, in ons blad uitvoeriger mededeelingen dien-aangaande te doen; thans dus slechts het voornaamste. Hoe was het schorsingsbesluit der classis Drachten destijds geformuleerd? Zie ons nr van 15 April j.l.: feitelijk werd geschorst, NIET vanwege ambtelijke zonden der geschorste personen, doch vanwege ONMACHT. De gang van zaken was zoo: de kerkeraadsleden persoonlijk moesten een disqualificeerend oordeel uitspreken over het beleid van den kerkeraad over de jaren 34—37. Een oordeel, dat ik zeker niet zou hebben uitgesproken, ook al deelde ik (en nu spreek ik inderdaad hypothetisch, Ds v. d. W.) alle inzichten omtrent de kerkeraads-handelingen, die de schorsende vergaderingen, of „De Heraut”, blikten te hebben geleid tot zoo scherpe afkeuring. Welnu, wie dat oordeel niet uitspreken wilde, en dus niet over een COLLEGE, en zijn beleid gedurende enkele jaren een bepaalde qualificatie zich permitteeren wilde, die werd geschorst. Waarom? Omdat (volgens de classis) door die weigering „de MOGELIJKHEID is afgesneden, zoolang gij in die weigering volhardt, dat gij den weg kunt bewandelen, om de zonde uit het midden van den kerkeraad weg te doen”. Conclusie kan dus slechts zijn: de geschorsten zijn door het classieke vonnis getroffen, wegens MOMENTEELE MACHTELOOSHEID. En hier permitteer ik mij de scherpe woorden te citeeren, die „De Heraut” destijds tot de classis Middelburg in de pers richtte („over het hoofd der onrustige gemeente heen”, zou Ds v. d. W. zeggen):

„Een schorsing van een predikant is altoos een zeer ernstige daad en mag niet geschieden, dan wanneer daarvoor zeer grondige redenen zijn. Welke deze redenen zijn, geeft onze Kerkenorde in Artikel 80 aan, en dat deze redenen hier niet aanwezig waren, blijkt de classis zelf wel te hebben ingezien, waar zij verklaarde, dat zij met deze schorsing geen kerkelijke censuur bedoelde, maar alleen een preventieven maatregel wilde nemen. Nog daargelaten nu, dat een schorsing, die geen censuur is, door ons Kerkrecht niet gekend wordt, schijnt het ons ook uiterst bedenkelijk om schorsing uit te spreken niet wegens feiten, die hebben plaats gevonden, maar alleen om verkeerde dingen te voorkomen” (2157).

Me dunkt, het is duidelijk genoeg. Een classis, die kerkeraadsleden bij getallen schorst, omdat h.i. de personen in kwestie niet den goeden weg bewandelen kunnen (zoolang ze weigeren te erkennen, wat ook ondergeteekende geweigerd zou hebben te erkennen), die schorst „preventief”. „De Heraut” heeft — vroeger — daarover destijds den staf gebroken, met beroep op de Kerkenorde.

En dat is nog alles niet. Er is nog steeds de kwestie der schorsing vanwege de classis. Mogen wij nu niet, wat „De Heraut” wel mocht in de dagen van Ds Netelenbos? Hoor de stem van „De Heraut” destijds:

„Art. 79 draagt de taak om te beoordeelen of een predikant moet geschorst worden, niet aan de Classis, maar aan den Kerkeraad op” (2157).

Of, in een andere plaats (uit het nummer der week daarop):

„In het meesterlijke werk van Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman en Dr F. L. Rutgers, De rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken (tweede druk 1887) wordt met nadruk opgekomen tegen de voorstelling door de voorstanders der Synodale hiërarchie gegeven, alsof een Classis bevoegd zou wezen, in eenige gemeente het initiatief te nemen tot kerkelijke censuur, eigener beweging besluiten kon een gemeentelid of ambtsdragers te censureren en dan den Kerkeraad kan opleggen, dat vonnis ten uitvoer te brengen (blz. 31 noot 2).

Tegen deze hiërarchische opvatting van de macht der meerdere vergaderingen wordt dan met klem van redenen aan het Gereformeerde kerkrecht, zooals dit en door de beste Canonici (1 K. S.) is geleerd en uit de practijk onzer vroegere kerken blijkt, aangetoond:

1o. dat het recht tot initiatief bij zulk een kerkelijke censuur niet bij de meerdere vergadering behoort, maar bij den kerkeraad.... Al is de uitoefening van deze censuurmacht in genoemde gevallen beperkt geworden door het kerkverband, daaruit kan en mag toch niet worden afgeleid, dat een meerdere vergadering, zonder dat de kerkeraad er in gekend is, zulk een censuur zou mogen uitspreken...

2o. dat zelfs dan, wanneer een Classis of Synode, niet ter eerste instantie, maar wettiglijk (d.w.z. nadat de zaak eerst in den kerkeraad behandeld was) censureerde, en de uitvoering aan een kerkeraad opdroeg, deze „nog” altijd bezwaar kan maken en niet gedwongen kan worden....

Formeel kan er dus geen het minste bezwaar tegen gemaakt worden, dat de Kerkeraad van Middelburg weigerde het besluit van de Classis uit te voeren...

Nu kan er wel geen de minste twijfel over bestaan, dat het besluit van de Classis Walcheren, hoe goed dit ook bedoeld was, toch op niet onbedenkelijke wijze ingreep in het recht der plaatselijke kerk, om in eerste instantie over haar Dienaren te oordeelen....

Niet om over de quaestie zelf een oordeel uit te spreken maar wel om de beginselen van ons Gereformeerde kerkrecht te handhaven, meenden we deze opmerking te moeten maken” (2158).

Tot zoover „De Heraut”. „De geschiedenis leidt ons toch wel langs wonderlijke wegen. De part. synode van

36. Wa

Erangel

De Wa
in de sch
d.i. (Tve
is; en eis
God, en l
eeuwige l
haar niet
Het Ev

d.i. (het
bekend t
Christus
de herste
Christus;
eeuwige

37. Le

Gods g

Het roe
worden t
waren, d
wordt an

38. Wa

Het is

Woord G
trouwen,
door God
wordt lev
van Chri
harten d
stoken, a
in ons v
van God.

39. We

het Evan

genooten

Deze is

ilische Ge

40. Ho

den)?

Drie. H

het twee

heiligmah

41. Wa

IK GEI

TIGE, SC

42. Wa

Hij is

oneindig,

goed, rec

dadig, vri

van onne

over de z

Zoom als

en de Z

en de H

en den Z

waaracht

eeuwige

heeft ges

zienigheid

gaderi Zi

Kerk, om

van recht

43. Da

Vader, de

Omdat

getuigenis

en de Z

waarlijk

scheiden,

den God,

wij gedoo

44. Wa

Eerstelij

God. Daar

zijn in ee

heid.

45. Wa

De eent

die van e

in alle se

Geest. De

Beeld, de

eeuwighei

de Vader

den schoo

bekend te

en te wor

en Zaligm

De Heil

uitgaande

wordt om

beiligen.

46. Wa

Het is

ware God

Heere is v

recht met

echter on

strekt, do

47. Wa

Ten een

Heere Jez

is der ge

heeft aan

48. Wa

Omdat

en op aar

sluit gescl